

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:30 uur d.d. 3 mei – 10:30 uur d.d. 4 mei

5.1.2e Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Kwetsbare ouderen, chronisch zieken of mensen met een beperking die geen bezoek mogen ontvangen in zorginstellingen Drugsverslaafden die aankloppen voor methadonverstrekking 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Belangenpartijen in de zorg Sportclubs Burgemeesters en veiligheidsregio's 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici Privacy-experts

Samenvatting

- In de media blijft het bericht terugkomen dat nu het aantal coronapatiënten op de IC's blijft dalen en het acute coronagevaar steeds verder lijkt afgewend, het weer drukker wordt op straat. Ook op zondag was dit volgens media het geval. Hubert Bruls (Veiligheidsraad) krijgt ook signalen dat het steeds drukker wordt. De 1,5 metersamenleving kan volgens hem niet worden afgedwongen door handhaving. De oproep om zoveel mogelijk thuis te blijven, wordt ook dit weekend herhaald. Ondertussen willen ondernemers een eenduidig beleid dat in alle gemeenten geldt. Zij vinden de oproep dubbel: winkels heropenen, maar mensen wel opgeroepen thuis te blijven. Ook gemeenten zitten in hun maag met de toenemende drukte. Burgemeester Paul Depla (Breda) vraagt zich af hoe je winkelstraten kunt vermijden als je je boodschappen lokaal moet doen. Depla stelt voor om het devies "blijf thuis" aan te passen naar "houd afstand".
- Veel aandacht in de ochtendkrant voor de dodenherdenking vandaag. Media zijn het erover eens dat het een bijzondere 4 mei wordt. Uitgerekend nu de Tweede Wereldoorlog 75 jaar achter ons ligt, zal het op de Dam zelden zo stil zijn. Staatssecretaris Blokhuis daarover: "Stilte zal diepe indruk maken".
- Door de crisis dreigen gemeenten verder in financiële problemen te raken, blijkt uit een enquête van de Volkskrant. Inkomsten vallen weg, terwijl coronagerelateerde kosten zich opstapelen. Driekwart van de gemeenten verwacht extra te moeten bezuinigen. Enkele voorzien al dit jaar niet meer aan hun betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. Veel gemeenten stonden er voor de uitbraak van de pandemie financieel al belabberd voor, vooral door grote tekorten op de zorgbegroting (jeugdhulp, WMO).
- Jet Bussemaker (Raad voor Volksgezondheid en Samenleving) pleit voor maatwerk binnen zorginstellingen zoals verpleeghuizen zodat zij zelf hun bezoekregeling kunnen maken. Ook pleit Bussemaker dat het OMT transparanter opereert en wordt aangevuld met specialisten met andere disciplines. Daarbij geeft zij aan dat de politiek zich minder achter de wetenschap zou moeten verschuilen.
- Volgens Kim Putters van het SCP is enigszins verbaast dat Nederland zich massaal aan de maatregelen hebben gehouden: "Het was afwachten hoe groepen reageren [...] Het is lastig of je van kwetsbare groepen (zoals dementerenden of licht verstandelijk gehandicapten) mag verwachten dat zij zich op een bepaalde manier gedragen." Putters maakt zich zorgen over bestaande en nieuwe scheidslijnen in de samenleving.
- Uit representatief onderzoek van DUO Onderwijsonderzoek & Advies en het AD onder 1.250 leraren blijkt dat ruim een derde van de basisschoolleraren het onverantwoord vindt om vanaf 11 mei weer voor de klas te staan. Leerkrachten vinden dat het kabinet het RIVM-onderzoek naar de besmettingsrisico's van jongeren had moeten afwachten. Bovendien zijn ze bang zelf besmet te raken of hun leerlingen te besmetten.

Karakterisering berichtgeving

- Veel aandacht in de ochtendkrant voor de dodenherdenking. Media zijn het erover eens dat het een bijzondere 4 mei wordt. 'Het zal op de Dam zelden zo stil zijn geweest'.
- NOS: nu het aantal coronapatiënten daalt pakken enkele ziekenhuizen de reguliere zorg weer op. Het ROAZ gaat ervan uit dat deze maatregelen voldoende zijn om de veiligheid binnen de polikliniek te waarborgen.
- Nederland Dagblad besteedt op de voorpagina aandacht aan de vaccinaties die wereldwijd onderdruk staan. In Nederland zijn groepsvaccinaties voor de DTP-inenting en de BMR-prik uitgesteld.
- NRC opent op de voorpagina dat het aantal heroïneverslaafden dat aanklopt voor methadonverstrekking stijgt, doordat de aanvoer van heroïne langzaam opdroogt door de coronacrisis.

- FD gaat in het hoofdcommentaar in op het nut van privacywaakhond AP: "Zonder een kritische privacywaakhond lopen we het risico allerlei zinloze maatregelen te introduceren." FD noemt daarbij als voorbeeld bedrijven die de temperatuur van werknemers willen scannen, maar ook de corona-tracingapp.
- Het AD geeft aan dat heel Europa worstelt met het weer opstarten van de scholen. Ook wetenschappers zoeken naar de antwoorden op vragen hoe snel kinderen het virus oplopen en hoe besmettelijk ze zijn.
- In AD een paginagrote advertentie waarin fitnesscentra premier Rutte oproepen de fitnesscentra te openen, "juist in het belang van de volksgezondheid".
- Klinisch-ethicus Erwin Kompanje herhaalt bij Op1 zijn kritiek op de term 'het nieuwe normaal': "Ik had liever gezien dat Rutte had gezegd: 'het tijdelijke abnormaal' -dan geef je hoop. Ik hoor van ouderen: 'als dit het is, dan wil ik dood'. We zijn sociale wezens, hoe kun je dat onderhouden als je afstand moet nemen?"

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)

Slachtoffers

- Het aantal mensen dat in Nederland is overleden aan Covid-19 passeert de vijfduizend.
- Volgens de website Woldometer zijn er wereldwijd inmiddels meer dan 3,5 miljoen coronabesmettingen gemeld. Bijna een kwart miljoen mensen zijn gestorven, 1,1 miljoen besmette personen zijn hersteld.

Identiteiten

- Sinds zondag is Zuid-Holland de provincie met de meest gemelde coronapatiënten. Eerder was dit het geval in Brabant. Brabant telt nog wel de meeste geregistreerde ziekenhuisopnames.
- Bij 28 Oost-Europeanen in Velp (Gelderland) is het coronavirus vastgesteld. De arbeidsmigranten zitten nu in isolatie op een cruiseschip in Arnhem. De andere 21 bewoners zitten veertien dagen in thuisquarantaine. NOS meldt dat er al langer zorgen waren over de mogelijkheid op besmetting bij arbeidsmigranten omdat zij met veel mensen in een huis wonen.

Schade

- Uit onderzoek van Caspas Chorus en Niek Mouter (TU Delft) blijkt dat de gemiddelde Nederlander bereid is per gezin maximaal 0,29 euro belasting te betalen om een 'coronagerelateerd' sterfgeval te vermijden. Dit zijn naast mensen die sterven aan corona, ook mensen die geen reguliere zorg kunnen krijgen door de crisis. Aangezien er acht miljoen huishoudens zijn in Nederland, betekent dat een totaalbedrag van 2,3 miljoen euro per vermeden sterfgeval. De bevinding is opmerkelijk omdat het minder is dan de 'gangbare' 2,8 miljoen. De reden voor dit verschil kan zijn dat er relatief meer oudere mensen overlijden, en er dus minder resterende levensjaren verloren gaan.

Oorzaken

- Het YouTubekanaal van ex-voetballer en -sportpresentator David Icke is verwijderd omdat hij onjuiste informatie over het coronavirus verspreidde. Icke beweerde dat een Joodse groepering achter het virus zou zitten. In een andere video zei hij dat een handdruk het virus niet verspreidt. Ook meende Icke dat 5G-netwerken verantwoordelijk zijn voor het virus.

Scenario's

- D66 en SP willen wat er onderzoek wordt gedaan naar de relatie tussen luchtvervuiling en coronabesmettingen. "De regio die nu het zwaarst getroffen wordt door corona, werd eerder het zwaarst getroffen door q-koorts. Wat is de relatie met de luchtkwaliteit en de intensieve veehouderij?" aldus de SP.
- In China worden patiënten, die inmiddels klachtenvrij zijn, positief getest op het virus. Het virus sluimert nog door in hun lichaam en de verwachting is dat deze patiënten weer ziek worden. Sommigen worden twee keer negatief getest, waarna ze bij de derde keer toch weer positief testen. De grote vraag is of die sluimerende en recidiverende virusdragers besmettelijk zijn en hoe je een maatschappij weer kan opstarten als genezen patiënten het virus mogelijk nog maandenlang meedragen. Verschillende Chinese wetenschappers zijn van mening dat de 'sluimerpatiënten' niet besmettelijk.

Informatiebehoefte

Welke informatievragen leven er bij getroffen?

- Afgelopen 24 uur relatief weinig vragen en opmerkingen op de social kanalen van minister De Jonge. Zorgen die worden gedeeld, gaan over mondkapjes die in het OV in het buitenland verplicht worden. Er komen daarnaast zowel berichten binnen dat mensen op bezoek in verpleeghuizen willen, als mensen die dit nog te vroeg en te gevaarlijk vinden. Op de kanalen van minister Van Rijn de vraag wat Nederland doet om de productie van het maken van mondkapjes in Nederland te stimuleren.

- Op de corporate kanalen van VWS blijft kritiek binnenkomen op het codewoord huiselijk geweld: "wat is het nut ervan als iedereen dat woord kent?!"

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Het aantal coronapatiënten op de IC's in Nederland bedraagt op zondag 688 patiënten. Ernst Kuiper (LNAZ): "De verschillen in bezetting tussen de regio's zijn nu acceptabel, de meeste regio's liggen nu onder de 100 procent van de normale IC-capaciteit."
- Uit cijfers van Stichting NICE blijkt dat bij de bezetting van gewone ziekenhuisbedden sprake is van enige stagnatie. Dit doordat de instroom van nieuwe coronapatiënten de laatste week ook nauwelijks meer daalt.
- Een aantal ziekenhuizen hervat maandag weer de reguliere zorg. Patiënten die naar de polikliniek komen, krijgen eerst een vragenlijst om te kijken of er sprake is van klachten die wijzen op corona. Ook zijn er in de ziekenhuizen specifieke looproutes. Het ROAZ gaat ervan uit dat deze maatregelen voldoende zijn om de veiligheid binnen de polikliniek te waarborgen.
- De Trombosesstichting start, in samenwerking met alle grote ziekenhuizen, een groot onderzoek naar de relatie tussen corona en trombose. De ontdekker van de relatie tussen corona en trombose Rik Endeman sluit niet uit dat trombose de oorzaak is geweest van het overlijden van veel patiënten.
- Het Amsterdam UMC en een aantal GGD's starten maandag met een onderzoek naar de verspreiding van het virus in verpleeghuizen. Zo'n 1.500 medewerkers en bewoners worden getest. Onderzoekers willen weten of besmette personeelsleden en bewoners zonder symptomen anderen toch kunnen besmetten.
- Op Sint-Eustatius blijft de noodtoestand tot 15 mei gelden.
- Verschillende belanghebbende partijen uit het Nederlandse voetbal gaan op 14 mei onder leiding van de KNVB in overleg over de financiële situatie die ontstaan is door de coronacrisis.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?

- Het tekort aan zuurstofmeters (saturatiemeters) remt het online en op afstand begeleiden van coronapatiënten. Bij een pilot in het St. Antonius Ziekenhuis in Nieuwegein worden 20 coronapatiënten, die normaal gesproken langere tijd zouden zijn opgenomen, op deze manier begeleid. Maar door de tekorten van deze apparatjes moeten andere ziekenhuizen het project stopzetten. Eerder meldde o.a. Medipoint en Bol.com bijna geen voorraad meer te hebben omdat particulieren de apparaten uit voorraad bestelden.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Houden mensen zich aan de gedragsadviezen?

- Hubert Bruls (Veiligheidsberaad) krijgt steeds meer signalen dat het druk op straat wordt. "We merken dat mensen het advies om thuis te blijven meer en meer loslaten. Het wordt daarmee steeds drukker op straat en in recreatiegebieden. [...] Bruls geeft aan om de 1,5 metersamenleving niet kan worden afgedwongen door handhaving. Hij roept op om vol te houden en zoveel mogelijk thuis te blijven.
- Gemeente Tilburg roept inwoners om aankomende zaterdag geen inkopen voor Moederdag te doen. De gemeente wil de drukte spreiden nadat het afgelopen zaterdag erg druk was in het centrum.
- Stefan van Aarle (voorzitter van het Tilburgse Ondernemersfonds) meldt het zondag een stuk rustiger was in Tilburg dan zaterdag. Volgens hem is het wel tijd om strenger op te treden, de tijd van waarschuwen is voorbij. Aarle merkt dat horecaondernemers ook onrustiger worden: "Die zien de stad volstromen en moeten zelf dicht blijven. Zij geven aan dat ze kunnen bijdragen aan spreiding van de bezoekersstromen. Want wie op een anderhalvemeter-terras zit, kan niet ook tegelijk in de winkelstraat lopen".
- Gemeente Rotterdam heeft zondag de parkeerplaatsen op het strand bij Hoek van Holland afgesloten.
- Het winkelend publiek in Noordwijk werd verzocht naar huis te gaan nadat het te druk werd in het centrum.
- De politie heeft dit weekeinde twee mensen opgepakt en een aantal anderen bekeurd die bij elkaar waren gekomen om te pokeren. Ze zaten in een pand op bedrijventerrein Rivium in Capelle aan den IJssel.

Vragen getroffen om aanvullende gedragsadviezen?

- Burgemeester Paul Depla (Breda) stelt voor 'blijf thuis' te veranderen in 'houd afstand'. Depla noemt de adviezen van Rutte om thuis te blijven en lokaal inkopen te doen "een beetje schizofreen". Depla vraagt zich af hoe ondernemers hun zaak open kunnen houden als mensen niet naar de stad mogen voor inkopen.
- Burgemeester van Amsterdam Femke Halsema zegt bij Op1 dat het een 'ingewikkelde opgave' is voor mensen: thuisblijven, maar tegelijkertijd gaat de samenleving meer open'. Halsema pleit voor meer aandacht voor specifieke groepen: opgroeiende jongeren (tot 23 jaar) en eenzame ouderen die alleen thuis wonen en verpieteren. Deze groepen zouden wat meer bewegingsvrijheid moeten krijgen. Halsema zegt ook dat het virus niet langdurig bestreden kunnen worden met repressie. "Mensen moeten er uiteindelijk

zélf mee aan de slag. Daarvoor is een eerlijk verhaal nodig -mensen moet een helder perspectief krijgen voorgeschoteld. Er zullen ondernemingen failliet gaan, horeca verdwijnen, culturele instellingen stoppen."

Betekenisgeving

Welke oproepen worden gedaan?

- Jet Bussemaker (Raad voor Volksgezondheid en Samenleving, RVS) pleit voor maatwerk binnen zorginstellingen zoals verpleeghuizen zodat zij zelf hun bezoeksregeling kunnen maken. "De regering moet meer kijken naar andere factoren zoals kwaliteit van leven en waardigheid van afscheid nemen. Er moet beter worden afgewogen wat belangrijk is. In de eerste fase is dat snelheid en het virus indammen, maar we zitten nu in de tweede fase en dan moet er naar meer dingen worden gekeken. Er zijn meer waarden dan alleen het virus. Aan het maatwerk zitten wel enkele voorwaarden verbonden: zo moeten er genoeg persoonlijke beschermingsmiddelen zijn en moeten de juiste partijen worden aangesloten. Zo moeten medewerkers en familie het eens zijn met de keuze die de instelling maakt. Bussemaker zegt dat er altijd moet worden gehandeld om besmetting tegen te gaan, maar dat dat niet de enige factor kan zijn. "Nu wordt er alleen nog naar het Outbreak Management Team (OMT) van het RIVM gekeken voor advies. De politiek zou zich minder achter de wetenschap moeten verschuilen. Het advies moet breder worden getrokken", stelt Bussemaker voor. "Betrekt er burgers bij en specialisten op andere gebieden. En luister naar de mensen in de zorg. Zij zijn gewend om met veiligheid om te gaan en ingewikkelde afwegingen te maken."
- Professor Hugo van Aken van Universiteitskliniek in Münster (die de verdeling van Nederlandse ic-patiënten over Duitse ziekenhuizen coördineert) heeft een dringend advies voor Nederland: "Jullie moeten snel gaan werken aan veel meer ic-capaciteit." Volgens Van Aken heeft Nederland een goed gezondheidssysteem, maar is bezuinigd op ic-bedden. In Duitsland zijn het aantal ziekenhuisbedden teruggebracht, maar het aantal ic-bedden juist verhoogd. Van Aken ziet dat er meer complexere patiënten zijn (door hogere leeftijd of ingewikkelde operaties) en hij verwacht dat in de toekomst vaker pandemieën.
- D66 en SP pleiten voor een speciaal expertisecentrum voor ex-coronapatiënten. "We moeten leren van de Q-koortsepandemie en nu al nadenken over een corona-kennisinstituut." Het centrum moet ex-coronapatiënten ondersteunen. Ook is het bedoeld om kennis op te doen over de gevolgen van een coronabesmetting. Het centrum biedt tevens hulp voor mensen die vastlopen in hun sociale leven.
- Voorzitter van de Algemene Vereniging Schoolleiders Petra van Haren vindt dat leraren zelf mogen kiezen of zij volgende week met een mondkapje en handschoenen voor de klas verschijnen. "Je zou elke school de eigen afweging moeten laten maken om, in de opstartfase, wel of geen mondkapjes en handschoenen te gebruiken. Juist in het basisonderwijs lukt het niet altijd anderhalve meter afstand te houden. Maar hierdoor moet niet een vals gevoel van veiligheid ontstaan."
- NU'91 roept iedereen op 12 mei tijdens de Dag van de Verpleging de vlag uit te hangen.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- Steeds meer verpleeghuizen hebben mogelijkheden om contact tussen bewoners en familie mogelijk te maken, zoals speciale bezoekerscontainers, trailers of tenten. Liane den Haan van de ANBO is hier blij mee: "[...] Het is fijn om te zien dat verpleeghuizen zo ondernemend en creatief meedenken met de familie. We hopen dat deze voorbeelden andere verpleeghuizen inspireren om ook zoiets te organiseren."

Apps

- In het hoofdcommentaar van FD staat dat het verleidelijk is 'privacybewakers af te schilderen als spelbrekers bij het heropenen van Nederland'. De krant noemt dat echter onterecht. "Privacy is een groot goed dat zorgvuldig bewaakt moet worden, ook in crisistijd. Maar zeker zo belangrijk: zonder een kritische privacywaakhond loopt Nederland het risico allerlei zinloze maatregelen te introduceren. Het ondernemen van actie geeft immers gevoel van controle en de behoefte aan controle is in onzekere tijden groot, zelfs al levert die controle weinig op. Dankzij de privacytoezichthouder worden plannen op doelmatigheid én alternatieven ten minste getoetst." Noodzaak bijvoorbeeld om bezoekers te scannen met warmtecamera's is er nauwelijks, want een verhoging van de lichaamstemperatuur zegt weinig over een besmetting.
- FD vervolgt: "Ook het nut van de coronatracing-apps, die contacten in kaart brengen zodat die geïnformeerd kunnen worden als later een besmetting blijkt, is verre van bewezen. Experts zien talloze (technische) beperkingen. Zo zijn veel smartphones technisch niet geschikt en is er een grote kans op vals positieven omdat bluetooth, anders dan het coronavirus, ook door muren gaat. Dat maakt het twijfelachtig of de apps überhaupt wel gaan werken. Enige privacy inruilen voor betere bescherming kan functioneel zijn, maar privacy opofferen zonder dat daar betere bescherming tegenover staat, is zonde. De kritische houding van de AP is dan ook van harte toe te juichen."

4 en 5 mei

- Gerdi Verbeet geeft in EenVandaag aan dat zij vastberaden is dat we op 4 mei ondanks de crisis de oorlogsslachtoffers kunnen herdenken. "Ik denk dat het een heel bijzondere herdenking wordt, het is nog nooit zo stil geweest op de Dam". Verbeet heeft het idee dat het gevoel en de behoefte om samen te herdenken juist dit jaar juist heel groot is. Zonder publiek maar met dezelfde intensiteit. "Laten we inspiratie putten uit de moed van mensen die toen leefden".
- Kim Putters van het SCP geeft in EenVandaag aan dat de periode waarin wij ons nu bevinden niet is te vergelijken met een oorlogssituatie. Maar volgens Putters merken we nu allemaal hoe het voelt als we in onze vrijheid beperkt worden en dat het kwetsbaar is en dat is enigszins vergelijkbaar.
- Onderzoeker Froukje Demant (Comité 4/5 mei) verwacht dat vanavond beladen is. "Er zijn veel mensen die iemand aan corona hebben verloren of in angst zitten. Vooral bij ouderen kan de herdenking, gecombineerd met niet vrij kunnen bewegen, veel oproepen en herinneringen aan de oorlog boven brengen."

Sport

- NOC*NSF voorzitter Anneke van Zanen-Nieberg zegt positief te zijn en te hopen dat er in september weer wedstrijden kunnen worden gespeeld. Zij beseft dat dit zonder publiek gebeurt en heeft genoeg ideeën om dit creatief op te lossen, zoals louter kinderen op de tribunes. "Als inderdaad blijkt dat de jeugd minder besmettelijk is, wordt dat misschien wel de route die we met elkaar gecontroleerd moeten lopen. Ik zie al voor me dat verschillende scholen hun eigen vak hebben in het stadion van ADO Den Haag. Dan is er toch wat meer leven in de brouwerij dan met lege tribunes."
- Anneke van Zanen-Nieberg constateert nog niet dat sportverenigingen te maken krijgen met een grote terugloop aan leden. Vaak is de jaarcontributie al betaald. Sportverenigingen waar je per sessie betaald (tennis of golf) die voelen de klappen al wel.

Hoe wordt er tegen de maatregelen aangekeken?

- Volgens Kim Putters (Sociaal Cultureel Planbureau) hebben Nederlands massaal de maatregelen van de regering hebben opgevolgd. Dat verbaast Putter enigszins "het was afwachten hoe bepaalde groepen gingen reageren [...] Het is lastig of je van kwetsbare groep (zoals dementerenden of licht verstandelijk gehandicapten) mag verwachten dat zij zich op een bepaalde manier gedragen. Er zijn ook mensen waarbij de mogelijkheden steeds kleiner worden om zich aan de maatregelen te kunnen houden. Ondanks de verschillen in de samenleving, heeft Nederland zich massaal aan de oproepen gehouden, echter zullen die verschillen in de groepen nijpend worden". Zo maakt Kim Putters zich zorgen over de scheidslijn in de samenleving: de bestaande kunnen dieper worden (bijvoorbeeld tussen mensen die wel of niet een vast contract hebben). Maar er kunnen ook nieuwe scheidslijnen ontstaan (bijvoorbeeld bij een ondernemersgezin waarbij beide ouders eerst goed verdiepende en er nu geen geld meer binnenkomt). Putters heeft ook zorgen voor basisschoolkinderen die niet aan leren toe komen omdat zij voor een ziek gezinslid moeten zorgen. Putters hoopt dat zodra er versoepelingen mogelijk zijn, er goed door de politiek gekeken blijft worden op de kwetsbare groepen. "Houdt rekening wat belangrijk is voor mensen, met de mogelijkheden die ze hebben om enigszins normaal hun leven weer op te bouwen."
- Ernst Wit (hoogleraar statistiek aan de Rijksuniversiteit Groningen) is van mening dat de manier waarop de WHO haar bevindingen openbaart, tot fouten leidt. De kern van het communicatieprobleem is volgens Wit dat de huidige beste schattingen vaak de slecht mogelijke schattingen zijn. De Wit stelt dat de WHO op 24 april schrijft dat er momenteel geen bewijs is dat mensen die hersteld zijn van covid-19 en antilichamen hebben, beschermd zijn tegen een tweede infectie. De manier waarop dit kan worden geïnterpreteerd is dat een infectie geen immuniteit genereert. Een politicus zou daarom kunnen concluderen dat de lockdown moet worden verlengd. Ernst Wit zegt dat deze gegevens politici hebben beïnvloed bij de beslissing om de hele economie te sluiten. 'Een enorm maatschappelijk experiment waaronder echte mensen over de hele wereld lijden, ook zonder coronaverschijnselen.'
- Anne Wensing (viroloog UMC Utrecht) heeft bij Op1 suggesties voor de communicatie: "Iedereen moet zich realiseren dat wanneer mensen zich niet meer houden aan 'blijf thuis', de investering die is gedaan, het leed dat de lockdown met zich mee heeft gebracht, voor niets is geweest. We moeten volhouden om een tweede golf te voorkomen." [...] "Mensen moeten zelf meer ruimte krijgen voor eigen initiatieven en niet last krijgen van alle regels daarbij. Dan krijgen mensen meer regie en ervaren ze minder de crisis."
- Klinisch Ethicus Erwin Kompanje is geschrokken van de term 'het nieuwe normaal'. "Ik had liever gezien dat Rutte had gezegd: 'het tijdelijke abnormaal' -dan geef je hoop". [...] "Van veel ouderen heb ik gehoord: 'als dit het is, dan wil ik dood'. We zijn sociale wezens, hoe kun je dat onderhouden als je afstand moet nemen."